
Проблеми забезпечення соціальної допомоги біженцям і вимушеним переселенцям та механізми їх вирішення

Лариса Осіпова

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ, Вінниця, Україна

ORCID 0000-0002-0959-5309

Для цитування цієї статті:

Осіпова Лариса. Проблеми забезпечення соціальної допомоги біженцям і вимушеним переселенцям та механізми їх вирішення. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. Vol. 3, No. 3, 2024, pp. 104-112. doi: 10.46299/j.isjmef.20240303.10.

Надійшла до редакції: 19 березня 2024 р.; **Схвалено:** 21 квітня 2024 р.;

Опубліковано: 01 червня 2024 р.

Анотація: Показано що глобальна криза біженців досягла безпрецедентних масштабів за останні роки критично зростає. В роботі розглядається головні проблемами, з якими стикаються біженці та внутрішньо переміщені особи (ВПО). Показано напрацьовану нормативно-правову базу, що регулює правове становище ВПО та їх соціальний захист в Україні. Проаналізовано державні витрати на соціальний захист та соціальне забезпечення в Україні за останні дванадцять років. Визначено що в 2023 році Україна забезпечила покриття видатків бюджету, що включають зарплати держслужбовцям, бюджетникам та соціальні виплати, завдяки фінансовій допомозі від міжнародних партнерів. Проаналізовано сучасний стан який склався в Україні з внутрішньо переміщеними особами. Показано деякі зміни що пропонує в поточному 2024 році Міністерство соціальної політики України щодо розширення соціальної допомоги та умов її надання ВПО. Показано що шляхи вирішення проблем, з якими стикаються біженці та ВПО, є багатогранними і вимагають співпраці на місцевому, національному та міжнародному рівнях. Доведено що в умовах загосрення глобальної кризи біженців, повинні змінюватися і підходи до її вирішення. Також підкреслено що українська держава повинна активно працювати на різних рівнях - від розробки соціальних програм до міжнародної співпраці, враховуючи світовий досвід - для забезпечення ефективного розв'язання цієї проблеми і побудови стабільного та справедливого суспільства.

Ключові слова: біженці, переміщені особи, внутрішньо переміщені особи, економічна інтеграція, соціальна допомога.

---

1. Вступ

Глобальна криза біженців досягла безпрецедентних масштабів за останні роки. На кінець 2024 року кількість людей, переміщених внаслідок війни, переслідувань, насильства та порушень прав людини, прогнозовано складатиме рекордні 130,8 мільйона людей. На їх потреби планується витратити 10,622 мільярда доларів [1]. Кількість переміщених осіб зростає на 22,4 мільйона у порівнянні з 2022 роком. Ця цифра критично зростає саме у 2022 році до 108,4 мільйонів, що на 19,1 мільйона більше, ніж роком раніше і стало найбільшим зростанням за всю історію спостережень. За даними ООН, у 2022 році із загальної кількості 35,3 мільйона є біженцями, тобто людьми, які перетнули міжнародний кордон у пошуках безпеки. Водночас більша частина — 58 відсотків, а це 62,5 мільйона людей — були переміщені у своїх країнах через конфлікти і насильство. Ці цифри свідчать про приголомшливу людську трагедію, і задоволення їхніх потреб вимагає узгоджених глобальних зусиль [2].

2. Об'єкт і предмет дослідження

Об'єктом дослідження є процес надання соціальної допомоги для покращення умов життя біженців та внутрішньо переміщених осіб. Предметом дослідження є соціальна допомога яка надається біженцям та внутрішньо переміщеним особам.

3. Мета та задачі дослідження

Метою дослідження є окреслення актуальних проблем в системі соціального захисту внутрішньо переміщених осіб та пошук шляхів їх вирішення.

4. Аналіз літератури

Дослідженням питань в сфері надання соціальної допомоги займалися О. Амосова, В. Бакуменко, В. Бабаєва, І. Бичук, К. Дубич, А. Колосок, М. Кравченко, Е. Лібанова, П. Надолішній, К. Сухова, В. Скуратівський, О. Черниш, та інші. Проблемами правового статусу та соціального захисту внутрішньо переміщених осіб замаються науковці багатьох галузей, серед них праці таких вчених, як І. Басова, А. Коршун, О. Кульги, К. Крахмальова, М. Кобець, В. Михайловського, Є. Мінакова, Л. Наливайко, О. Передерій, Т. Середняк, О. Фесенко та інші. Однак, прикладні дослідження механізму соціальної допомоги для формування стратегії розвитку нових методів соціальної та гуманітарної допомоги у сучасних умовах вказують на необхідність подальшого розвитку теоретичної бази, обґрунтування її функціональної суті та інструментів формування, що й актуалізувало тему дослідження, обумовило формування її мети та завдань.

5. Методи досліджень

Методами дослідження стали загальнонаукові та спеціальні методи, а саме методи діалектики, логічного та історичного, аналізу та синтезу, індукції та дедукції, метод абстрагування, а також системного підходу, метод групування, графічний метод тощо.

6. Результати досліджень

Головними проблемами, з якими стикаються біженці та внутрішньо переміщені особи (ВПО), є відсутність доступу до базових послуг, включаючи харчування, чисту воду, охорону здоров'я та освіту. За даними УВКБ ООН, у 2022 році 22% домогосподарств біженців жили в умовах крайньої бідності, не маючи змоги задовольнити свої базові потреби. Також є правові та документальні проблеми. Посилаючись на звіт Міжнародної організації у справах біженців свідчить, що до 1 мільярда людей у світі не мають доступу до легальної ідентифікації, причому біженці та ВПО становлять значну частину цього населення, що ускладнює доступ до основних послуг, пошуку роботи або вільного пересування та може зробити їх вразливими до експлуатації та дискримінації [2].

Також існує проблема пов'язана з психічним здоров'ям і травмами. Досвід переміщення є травматичним, оскільки біженці та ВПО часто стають свідками або жертвами насильства, втрачають близьких та вимушено розлучаються зі своїми громадами. Проблеми психічного здоров'я, включаючи депресію, тривогу і посттравматичний стресовий розлад, є поширеними, але часто залишаються поза увагою. За оцінками Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВОЗ), приблизно кожен п'ятий біженець має розлад психічного здоров'я, але менше 1% отримують належну психіатричну допомогу.

Однією з ключових, є проблема економічної інтеграція та зайнятості. Забезпечення зайнятості та досягнення економічної самодостатності є значним викликом для біженців та

ВПО. Мовні бар'єри, дискримінація та обмежений доступ до можливостей працевлаштування часто перешкоджають їхній економічній інтеграції. Міжнародна організація праці (МОП) повідомляє, що лише 50% біженців працездатного віку працевлаштовані, тоді як середній світовий показник становить 61%.

Основними проблемами, з якими стикаються біженці та ВПО відображено в таблиці 1.

Таблиця 1. Основні проблеми, з якими стикаються біженці та ВПО

Проблеми	Опис
відсутність доступу до базових послуг	харчування, чиста вода, охорона здоров'я, освіта тощо
правові та документальні проблеми	доступу до легальної ідентифікації що ускладнює доступ до основних послуг, пошуку роботи або вільного пересування тщо
економічна інтеграція, обмежені можливості працевлаштування	складності отримання освіти, професійної підготовки, перепідготовки та працевлаштування
психічне здоров'я та психосоціальні проблеми	депресія, тривога і травми, посттравматичний стресовий розлад тощо

Джерело: складено автором

Конституцією України гарантовано право на соціальний захист, це знайшло своє відображення у нормативно-правових документах напрацьованих з 2014 року що визначають правовий статус внутрішньо переміщених осіб та їх соціальний захист (таблиця 2).

Таблиця 2. Нормативно-правові акти, що регулюють правове становище ВПО та їх соціальний захист

№ з/п	нормативно- правовий акт
1.	Конституція України [3]
2.	Законі України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» [4]
3.	Постановах Кабінету Міністрів України від 01 жовтня 2014 року № 509 «Про облік внутрішньо переміщених осіб» [5]
4.	«Деякі питання здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам» від 8 червня 2016 року № 365 [6]
5.	«Порядок надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам» від 20.03.2022 № 332 [7]
6.	«Про затвердження порядку реєстрації, перереєстрації зареєстрованих безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу» від 30.03.2023 р. № 446 [8]
7.	«Про затвердження порядку формування фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб і порядку надання в тимчасове користування житлових приміщень з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб» від 26.06.2019 № 582 [9]
8.	«Деякі питання захисту прав депортованих та внутрішньо переміщених осіб» від 28.06.2022 № 740 [10]
9.	«Деякі питання соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих категорій осіб» від 26 січня 2024 р. № 94 [11] тощо

Джерело: складено автором

Напрацьована нормативно-правова база доволі сутева, але сама по собі, нажаль, не вирішує всіх проблем з якими стикаються ВПО в нашій країні. В першу чергу, для розв'язання багатьох проблем потрібні спеціальні державні програми, а для їх здійснення потрібно фінансування. Це стосується і пільгового іпотечного кредитування, надання соціального житла, бюджетних місць в навчальних закладах для ВПО, збільшення суми щомісячної адресної грошової допомоги яка наразі не покриває витрат товарів та послуг тощо.

Під час воєнного стану зростає бідність населення, безробіття та кількість внутрішньо переміщених осіб, але в наслідок об'єктивних причин пов'язаних з необхідністю збільшити витрати на оборону видатки на соціальне збезпечення скорочуються (табл. 3)

Таблиця 3. Державні витрати на соціальний захист та соціальне забезпечення в Україні

Рік	Державні витрати на соціальний захист та соціальне забезпечення (млн грн)		
	у зведеному бюджеті України	у % до загальних видатків	у % до ВВП*
2012	105434.8	25.29	8.10
2013	125306.9	25.45	8.89
2014	138004.7	26.4	8.8
2015	176339.8	25.9	8.9
2016	258330.7	30.9	10.8
2017	285761.7	27.0	9.6
2018	309363.6	24.7	8.7
2019	321786.7	23.4	8.1
2020	346720.5	21.7	8.3
2021	367346.6	19.9	6.7
2022	455186.2	14.96	-
2023	514130,7	11.58%	-
2024 (план)	38843,5	21.17%	-

*Джерело: розраховано автором на основі звітних даних Міністерства фінансів [12]

Аналіз обсягів видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення за досліджуваний період з 2012 по 2023 рр свідчить про позитивну щорічну динаміку їх зростання в Україні окрім 2024 року. Відсоткове співвідношення цього показника в загальній сумі видатків зведеного бюджету коливається [13]. Зростання в загальній сумі видатків зведеного бюджету спостерігаємо до 2017 року, скорочення до 2022 року і зростання заплановано у 2024 році в загальній сумі видатків на фоні зменшення цієї статті у зведеному бюджеті України. Відсоткове співвідношення державних витрат на соціальний захист та соціальне забезпечення до ВВП з 2012 по 2015 рр є майже незмінним винятком став 2016 рік, коли показник зріс майже на 2 відсотки у порівнянні з попереднім роком. З 2017 року показник має тенденцію до зменшення.

У 2023 році Україна забезпечила покриття видатків бюджету, що включали зарплати держслужбовцям, бюджетникам та соціальні виплати, завдяки фінансовій допомозі від міжнародних партнерів. Протягом усього року ці кошти надходили регулярно і у великих обсягах. Згідно з даними Міністерства фінансів, загальна сума зовнішнього фінансування становила 42,5 мільярда доларів. Понад чверть цієї суми склали гранти, тобто кошти, які не потрібно буде повертати. Таким чином, завдяки підтримці міжнародних партнерів, Україна змогла забезпечити фінансову стабільність та підтримати необхідні видатки протягом усього 2023 року [14].

У сучасній Україні кількість офіційно зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб сягає 4,9 мільйона осіб. З них 3,6 мільйона - це особи, які є переміщеними (чи повторно переміщені) після початку повномасштабної війни. З цієї кількості, 2,5 мільйона людей перемістилися і не можуть повернутися до своїх домівок, оскільки житло або зруйноване, або знаходиться у зоні активних бойових дій, або на тимчасово окупованій території. В умовах надзвичайних викликів, пов'язаних з війною, державний бюджет стикається з великим навантаженням, а громадяни мають цілковито нові потреби, які потребують негайного та ефективного реагування з боку держави та місцевих органів влади. Уряд приймає заходи для забезпечення ефективної роботи існуючої системи соціальної підтримки населення. Запроваджено надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам згідно з Порядком надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 № 332 (зі змінами) [7]. У 2022 році на допомогу на проживання ВПО з державного бюджету було виділено 52,8 мільярда гривень і її отримало понад 2,3 мільйона внутрішньо переміщених осіб. У 2023 році понад 2,5 мільйона внутрішньо переміщених осіб отримали допомогу на проживання, на виплату якої з державного бюджету

було виділено 73,3 мільярда гривень [15]. Як свідчать дані Мінсоцполітики 158 тисяч людей виїхали а кордон і втратили право на виплати.

На кінець 2023 року за даними Міжнародної організації міграції (МОМ), кількість внутрішніх переселенців в Україні становила 3,689 млн людей, як бачимо цифри Міністерства соціальної політики і МОМ дещо відрізняються. Практично половина цієї кількості внутрішніх переселенців походить із двох областей – Донецької та Харківської. Так само приблизно половина переселенців знайшла притулок у двох, фактично, прифронтових областях – Харківській та Дніпропетровській (трохи менше пів мільйона в кожній). Крім того, великим центром розселення внутрішньо переміщених осіб є Київ та Київська область.. Визначені регіони є економічно привабливими, можливість знайти роботу в них значно вища. Навесні 2022 року у західних регіонах перебувала понад третина внутрішніх переселенців, до весни 2023 року там залишилося лише 16%. Неможливість знайти роботу там, куди переміщуються люди примушує кожного другого з п'яти переселенців переїжджати не один раз засвідчує МОМ. Кожен десятий переїжджав понад три рази. Чоловіки частіше, ніж жінки, стверджують, що не можуть знайти роботу після переселення. Близько 4,5 мільйонів людей, за оцінками МОМ, повернулися до звичного місця проживання після певного періоду переміщення - в межах України або за кордоном. 319 тисяч з тих, хто повернувся з-за кордону, стали переселенцями в Україні. Найбільше поверталися з таких країн як Польща, Угорщина та Румунія. Регулярну зарплату з тих, хто повернувся з-за кордону, отримують лише 37%. Решта живуть на пенсії та соціальні виплати для внутрішньо переміщених осіб. Частка жінок серед внутрішньо переміщених осіб є нижчою - близько 60%, на відміну від біженців за кордоном, і значно вищою є частка літніх людей - серед переселенців їх майже чверть. Також більшою є частка серед внутрішньо переміщених осіб людей, які за час війни вичерпали всі свої заощадження [14].

В поточному 2024 році Міністерство соціальної політики пропонує розширити перелік категорій ВПО, які можуть отримувати допомогу на проживання, а також подовжити терміни прийняття відповідних заяв. Відповідні зміни підготовлені до постанови Кабінету Міністрів №94 «Деякі питання соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих категорій осіб» [11]. Пропонується також надати можливість отримувати допомогу дітям у патронатних сім'ях, тимчасово влаштованим у сім'ю родичів, знайомих, прийомну сім'ю, дитячий будинок сімейного типу за умови, якщо середньомісячний сукупний дохід на одного отримувача в такій сім'ї не перевищує 9 444 грн.

Допомогу можуть залишити для осіб після досягнення віку 55 років, людям з інвалідністю III групи, у разі якщо середньомісячний сукупний дохід на одного отримувача в такій сім'ї не більше 9 444 грн, а також особам з тяжкими формами захворювання, яким не встановлено інвалідність. Пропонується не скасовувати виплати переселенцям, які доглядають за дитиною до 3-річного віку або за дитиною, яка потребує догляду до 6-річного віку. А також особам, у складі сім'ї яких є діти до 18 років та/або до 23 років, які здобувають освіту. Крім того, Мінсоцполітики пропонує продовжити період подання заяв на перепризначення виплат на проживання для ВПО до 30 квітня 2024 р. У Міністерстві соціальної політики очікують, що допомогу на проживання з 1 березня в Україні отримуватимуть близько 1,5 млн внутрішньо переміщених осіб; на виплати у березні місяці за цією статтею у бюджеті передбачено близько 4 млрд грн [16].

Шляхи для вирішення проблем, з якими стикаються біженці та ВПО, є багатогранними і вимагають співпраці на місцевому, національному та міжнародному рівнях. До прикладу, ефективним методами та рішеннями можуть виступати такі кроки та заходи як гуманітарна допомога та допомога в цілях розвитку. Надання негайної гуманітарної допомоги, такої як їжа, чиста вода, непродовольча допомога та житло, має вирішальне значення. Такі організації, як Всесвітня продовольча програма (ВПП) і «Лікарі без кордонів», відіграють життєво важливу роль у наданні цих необхідних послуг. Крім того, довгострокова допомога в цілях розвитку допомагає біженцям і ВПО відновити своє життя, інвестуючи в освіту, охорону здоров'я та

економічні можливості. У 2022 році ВПП ООН надала продовольчу допомогу понад 97 мільйонам людей у 88 країнах.

У вирішенні проблеми з правовою допомогою та документацією, допомагають такі організації, як УВКБ ООН та місцеві НУО. УВКБ ООН повідомило, що у 2022 році надало юридичні послуги 2,7 мільйонам осіб, зокрема з питань документації та громадянства.

Не останню чергу відіграє роль підтримки психічного здоров'я. Визнаючи важливість психічного здоров'я, гуманітарні організації все частіше включають психічне здоров'я та психосоціальну підтримку у свої програми. Це включає в себе надання консультаційних послуг, створення груп підтримки і втручання на рівні громади. У 2022 році "Лікарі без кордонів" надали психіатричну допомогу понад 2 мільйонам людей. Зусилля, спрямовані на посилення економічної інтеграції та можливостей працевлаштування для біженців і ВПО, включають професійну підготовку, мовні курси та ініціативи, що сприяють інноваційним підходам до вирішення кризи біженців та внутрішньо переміщених осіб.

Однак, оскільки глобальна криза біженців продовжує наростати, повинні змінюватися і підходи до її вирішення. У цифрову епоху рішення для цифрової ідентифікації можуть розширити можливості надання допомоги біженцям і ВПО, надаючи їм безпечну і перевірену ідентифікацію. Сучасна технологія блокчейн використовується для створення захищених від підробки цифрових ідентифікаційних записів, що знижує ризик крадіжки особистих даних і полегшує доступ до основних послуг. За оцінками Світового банку, понад мільярд людей у світі не мають легальної ідентифікації, що ускладнює для них доступ до освіти, охорони здоров'я та фінансових послуг.

Не слід забувати, що традиційна допомога в натуральній формі може бути неефективною і не відповідати унікальним потребам і вподобанням переміщених осіб. Програми грошової допомоги, які надають біженцям і ВПО готівку або ваучери, дозволяють їм робити вибір щодо своїх основних потреб, включаючи їжу, житло та одяг. Такий підхід не лише розширює можливості отримувачів допомоги, але й стимулює місцеву економіку. За даними Управління ООН з координації гуманітарних питань (УКГП), у 2022 році грошову допомогу отримали 61 мільйон людей.

Доступ до якісної освіти є основоположним правом кожної дитини, в тому числі тих, хто живе в умовах переміщення. Для забезпечення доступу дітей біженців та ВПО до можливостей навчання використовуються інноваційні підходи. Впровадження цифрових технологій і платформ електронного навчання в таборах біженців і приймаючих громадах може забезпечити переміщеним дітям доступ до освіти навіть в умовах обмежених ресурсів. Ці платформи часто включають інтерактивні уроки, мультимедійний контент і дистанційну підтримку вчителів. Ініціатива УВКБ ООН «Підключена освіта» має на меті забезпечити 500 000 дітей-біженців доступом до якісного цифрового навчання до 2025 року.

Співпраця між гуманітарними організаціями та технологічними компаніями призвела до таких ініціатив, як «Зв'язок для біженців». Ці партнерства спрямовані на розширення доступу до інтернету та технологічних пристроїв у таборах біженців, що допомагає подолати цифровий розрив і покращити освітні можливості. Станом на 2022 рік понад 22 мільйони біженців мали доступ до мобільного широкосмугового зв'язку, що полегшує спілкування, доступ до інформації та освіти.

Подолання проблем ВПО в Україні вимагає комплексного підходу з урахуванням різних аспектів, від політичних рішень до практичних програм. Для ефективного розв'язання проблеми ВПО в Україні необхідно забезпечити їм доступ до основних життєвих потреб, таких як житло, медична допомога, освіта та зайнятість. Держава повинна створити спеціальні програми підтримки, які б забезпечували ВПО не лише тимчасовими рішеннями, але й допомагали їм інтегруватися в нове суспільство. Це може включати надання фінансової допомоги, підтримки у пошуку роботи та навчання. Важливо розвивати механізми захисту прав ВПО. Держава повинна забезпечити їм захист від будь-якої форми дискримінації та насильства. Це включає в себе забезпечення доступу до правової допомоги та створення

ефективних механізмів врегулювання конфліктів. Необхідно здійснювати дієву роботу з міжнародними партнерами та громадськими організаціями для забезпечення фінансової та технічної підтримки програм для ВПО. Міжнародна співпраця може сприяти обміну кращими практиками та ресурсами для підтримки ВПО в Україні. Відновлення територіальної цілісності України може створити умови для повернення ВПО на їхні рідні землі, їх безпосередньої участі у відбудові східних регіонів та покращення загальної ситуації в країні.

7. Перспективи подальшого розвитку досліджень

У зв'язку із масштабністю проблеми і її загостренням в результаті загострення політичної ситуації в світі, який стоїть на порозі світової війни, досліджуваний напрямок є перспективним і невичерпаним.

8. Висновки

Соціальна та гуманітарна допомога є необхідним елементом глобального співтовариства, що прагне зменшити страждання та підтримати тих, хто опинився у скрутному становищі. Ці форми підтримки дозволяють відновлювати гідність людей під час природних катастроф, конфліктів чи економічних труднощів. Надання соціальної та гуманітарної допомоги сприяє формуванню міцних спільнот, розвиває почуття солідарності та формує основи для майбутнього розвитку. Цей процес не є простим актом милосердя, але і важливою складовою глобального партнерства у зусиллях покращити умови життя для всіх.

Оскільки криза біженців і ВПО продовжує наростати, вкрай важливо, щоб методи допомоги були ефективними. Інноваційні підходи, які використовують сучасні технології, вирішують проблеми переміщених осіб мають вирішальне значення для забезпечення підтримкою та можливостями, необхідними для відновлення їхнього життя. Інноваційні рішення слід застосовувати в тандемі з традиційними методами допомоги, створюючи всеосяжну та адаптивну структуру для вирішення різноманітних проблем, з якими стикаються біженці та ВПО.

Подолання проблем ВПО в Україні вимагає комплексного підходу, який враховує їхні потреби та права. Держава повинна активно працювати на різних рівнях - від розробки соціальних програм до міжнародної співпраці - для забезпечення ефективного розв'язання цієї проблеми і побудови стабільного та справедливого суспільства.

Список літератури:

- 1) Глобальне звернення 2024. (2024). Фінансування програм УВКБ ООН URL: <https://reporting.unhcr.org/global-appeal-2024/funding-unhcrs-programmes>
- 2) Звіт УВКБ ООН «Глобальні тенденції щодо примусового переміщення за 2022 рік. (2022). URL: <https://www.unhcr.org/global-trends>
- 3) Конституція України. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/Z960254K>
- 4) Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20 жовтня 2014 р. (2014). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#n171>
- 5) Про облік внутрішньо переміщених осіб. Постанова Кабінету Міністрів України від 01 жовтня 2014 року № 509. (2014). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/509-2014-%D0%BF#Text>
- 6) Деякі питання здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 червня 2016 року № 365. (2016). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365-2016-%D0%BF#Text>
- 7) Порядок надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 № 332. (2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365-2016-%D0%BF#Text>

8) Про затвердження порядку реєстрації, перереєстрації зареєстрованих безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу : Постанова Кабінету Міністрів України № 446 від 30.03.2023 р. (2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/446-2023-%D0%BF#Text>

9) Про затвердження порядку формування фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб і порядку надання в тимчасове користування житлових приміщень з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 черв. 2019 р. № 582. (2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/582-2019-%D0%BF#Text>.

10) Деякі питання захисту прав депортованих та внутрішньо переміщених осіб : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.06.2022. (2024). № 740. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/740-2022-%D0%BF/print>

11) Деякі питання соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих категорій осіб : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 січня 2024 р. № 94. (2024). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94-2024-%D0%BF#Text>

12) Офіційний сайт Міністерства фінансів. (2023) URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/expense/2023/>

13) Larisa Osipova.(2023) Modern state policy of social protection of families with children and its consequences. *International Science Journal of Education & Linguistics*. Vol. 2 No. 3. С. 36-50. URL: <https://isg-journal.com/isjel/article/view/408/221>

14) Війна у цифрах: як за останній рік змінилися Україна та українці. (2024) URL : <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cv28871qdv8o>

15) Внутрішньо переміщені особи. (2024). URL : <https://www.msp.gov.ua/timeline/Vnutrishno-peremishcheni-osobi.html>

16) Мінсоцполітики пропонує розширити коло ВПО для отримання допомоги на проживання. (2024). URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3839852-minsocpolitiki-proponue-rozsiriti-kolo-vpo-dla-otrimanna-dopomogi-na-prozivanna.html>

Problems of providing social assistance to refugees and forced migrants and their solution mechanisms

Larisa Osipova

Vinnitsia Trade and Economic Institute DTEU, Vinnitsia, Ukraine

ORCID 0000-0002-0959-5309

Abstract: It is shown that the global refugee crisis has reached unprecedented proportions in recent years and has grown critically precisely in 2022 to 108.4 million, which is 19.1 million more than a year earlier and has become the largest increase in the entire history of observations. The work examines the main problems faced by refugees and internally displaced persons (IDPs) (lack of access to basic services, legal and documentary problems, economic integration, limited employment opportunities). The developed regulatory and legal framework, which regulates the legal position of IDPs and their social protection in Ukraine, is shown. State expenditures on social protection and social security in Ukraine over the past twelve years have been analyzed. It was determined that in 2023, Ukraine covered budget expenditures, including salaries of civil servants, state employees and social benefits, thanks to financial assistance from international partners. In 2023, the total amount of external financing for these needs was 42.5 billion dollars. The current situation in Ukraine with internally displaced persons, from which regions and for what reasons, how many times people were displaced, which regions are attractive and which had to be left was analyzed. Some changes proposed by the Ministry of Social Policy of Ukraine in 2024 regarding the expansion of social assistance and the conditions for its provision to IDPs are shown. It is shown that the solutions to the problems faced by refugees and IDPs are multifaceted and require cooperation at the local, national and international levels. It has been proven that in the conditions of the worsening of the global refugee crisis, the

approaches to its solution must also change. In the digital age, digital identity solutions can empower refugees and IDPs by providing them with a secure and verified identity. Traditional in-kind assistance, along with cash assistance programs that provide refugees and IDPs with cash or vouchers, have been shown to enable them to make choices about their basic needs, including food, shelter and clothing. This empowers recipients, but also stimulates the local economy. It was also emphasized that the Ukrainian state should actively work at various levels - from the development of social programs to international cooperation, taking into account world experience - to ensure an effective solution to this problem and build a stable and just society.

Keywords: refugees, displaced persons, internally displaced persons, economic integration, social assistance.
